

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 16 januari 1941 kl. 4 e. m.

Memorial, med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet avgivna berättelse.

Bankoutskottet, som vid sitt första sammanträde denna dag emottagit den av fullmäktige i riksbanken, jämlikt föreskrift i 37 § lagen för Sveriges riksbank, till utskottet avgivna berättelsen om bankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1940, får härmed enligt gällande instruktion till riksdagen överlämna samma berättelse.

Stockholm den 16 januari 1941.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes behandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerberg, Berling, Nordborg, Sandén, Nilsson* i Mölnadal, *von Horn, Ohlén* och *Bodin* i Visby;

från andra kammaren: herrar *Holmgren, Paulsen, Andersson* i Falkenberg, *K. A. Westman, Andersson* i Munkaljungby, *Hilding, Eriksson* i Sandby och *Ericsson* i Kinna.

Berättelse till bankoutskottet angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning.

Jämlikt föreskrift i 37 § lagen för Sveriges riksbank få fullmäktige i riksbanken härmed till bankoutskottet avgiva berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1940.

Utvidgningen av det europeiska kriget till allt flera länder och skärpningen av krigföringen medförde under år 1940 å ena sidan ett mer eller mindre fullständigt avbrott i handelsutbytet och de finansiella relationerna mellan ett stort antal stater, å andra sidan ett ökat ekonomiskt beroende och livligare ekonomiska förbindelser mellan de länder, som kunde upprätthålla normala eller nära nog normala kommunikationer med varandra. Dessa förhållanden såväl som de omfattande statsingripanden även på det ekonomiska området, vilka kriget eller försvarsberedskapen nödvändiggjorde, framkallade djupgående omställningsprocesser inom såväl de krigförande som de neutrala staternas näringsliv.

Även på den internationella valutamarknaden har den statliga kontrollen utvidgats under året. Sålunda infördes officiell valutareglering i Sverige i februari, medan kriget mellan Finland och Sovjetunionen pågick, i Norge i april och i Belgien och Holland i maj. Det enda land av betydelse i Europa, där officiell reglering ej förekommer, är Schweiz; dock tillämpas sedan länge i detta land en på frivilliga överenskommelser grundad övervakning av valutamarknaden.

Det nära samarbetet bland annat på valutaområdet, som genom en överenskommelse i december 1939 inleddes mellan England och Frankrike, avbröts fullständigt sedan det senare landet i juni 1940 accepterat de tyska stillståndsvillkoren. Däremot har kontakten mellan å ena sidan de valutavårdande myndigheterna i England, å andra sidan motsvarande myndigheter och banker i Förenta staterna ökats under året. Den officiella Londonnoteringen på dollars har hållits oförändrad vid den i mitten av september 1939 fastställda noteringen 4.02—4.04 dollar per pund. I New York föll kursen på pund från det i början av året rådande läget 3.95—4.00 till lägst 3.19, som noterades vid ett tillfälle under juni. Därefter förbättrades kursläget snabbt, huvudsakligen som en följd av att den fria pundmarknaden i New York genom samarbete mellan de brittiska valutamyndigheterna och vissa amerikanska banker ställdes under kontroll. Från och med mitten av augusti har den i New York noterade kursen därigenom i stort sett visat överensstämmelse med den officiella Londonkursen.

Den under närmast föregående år pågående inströmningen av guld till Förenta staterna, framkallad huvudsakligen av europeisk kapitalflykt och av en starkt positiv, amerikansk handelsbalans, har fortgått även under år 1940. Då den rena kapitalflykten emellertid genom valutaregleringarnas utbyggnad i huvudsak upphört, har bakgrunden till guldströmmen under året i främsta rummet varit det brittiska behovet av dollars för att finansiera de till följd av kriget starkt ökade inköpen av råvaror och krigsmateriel. För detta ändamål hava även de engelska myndigheterna sedan februari månad i flera etapper rekviderat ett stort antal i brittisk ägo befintliga, amerikanska värdepapper, vilka försålt eller komma att försäljas i Förenta staterna. Flera centralbanker i andra europeiska länder hava under året ökat sina dollarbehållningar och sänt guld till Förenta staterna.

I de länder, som under året utsatts för militär ockupation, har i allmänhet ett fast kursförhållande mellan den inhemska valutan och riksmarken införts. Sålunda fastställdes i april den danska kronan till 0.50 riksmark och den norska kronan till 0.60 riksmark. Belgans och florinens kurs i förhållande till riksmarken bestämdes i maj till 0.50, respektive 1.50, men ändrades därefter i juli till 0.40, respektive 1.33. Riksmarkskursen på franska francs fastställdes i maj till 0.05.

Den utvidgning av Tysklands ekonomiska inflytande, som till följd av de militära och politiska händelserna ägt rum under året, tillsammans med avbrottet eller försämringen i förbindelserna västerut har medfört att den tyska valutan även för flera länder, som icke ockuperats, kommit att intaga en mera dominerande plats än tidigare. Detta är särskilt fallet beträffande vissa av Balkan-staterna. Det förhållandet att betalningarna för varuutbytet mellan många länder i Europa ske genom av de tyska myndigheterna planerat och reglerat clearingförfarande har även medfört en ökad betydelse för riksmarken och för clearinginstitutionen i Berlin.

I de baltiska Sovjetrepublikerna infördes i november rubeln som lagligt betalningsmedel jämsides med de egna valutorna. Omräkningskurserna hava fastställts till för den estniska kronan 1.25, för lats 1.60 och för litas 0.90 rubel.

På den svenska valutamarknaden har någon förändring av betydelse i de viktigare utländska valutornas notering icke ägt rum under år 1940. Säljkursen på dollars har legat oförändrad i 4.20. Den från valutaregleringens införande noterade köpkursen på dollars har vid telegrafisk transfer utgjort 4.18. För brevliga dollars var köpkursen till att börja med 4.17, men på grund av den försämrade postgången och de ökade försäkringskostnaderna till Förenta staterna sänktes denna kurs i mitten av april till 4.15. Pundet har i anslutning till överenskommelsen om specialpund under hela året noterats i 16.85—16.95. Clearingkursen för riksmark såväl som den fria riksmarkskursen har endast undergått obetydliga förändringar. Sedan clearingavtal under andra halvåret ingåtts med Norge, Danmark och Sovjet-

unionen hava clearingkurser för dessa länders valutor noterats, vilka vad de norska och danska kronorna beträffar legat mellan köp- och säljkurserna för respektive fria valutor.

Avista växelkurser i Stockholm.

(Medeltal.)

	100 francs (Paris)	1 dollar	1 pund	100 riksmark	100 riksmark clearingkurs
1939 (hela året)	10.57	4.1691	18.539	167.64	167.17
1940 mars	9.12	4.2000	16.950	169.00	168.49
juni	8.94	4.2000	16.950	168.50	168.01
september	9.80	4.2000	16.950	168.50	168.01
december	9.00	4.2000	16.950	168.50	168.01

Det omfattande valutabehov, som huvudsakligen på grund av den forcerade importen framkom under senare delen av år 1939, fortsatte att göra sig gällande även under de första månaderna av år 1940. Bland annat för att vara beredd att möta de krav, som på grund härav kunde komma att ställas på riksbanken, omvandlades en väsentlig del av riksbankens guldbehållning i fria valutor, huvudsakligen dollars. Delvis till följd av valuta-regleringens verkningar, men huvudsakligen på grund av den sedan april rådande avspärningen från huvuddelen av den import, som kommer från länder till vilka betalningarna erläggas i fria valutor, undergick den svenska marknadens efterfrågan på valutor en väsentlig minskning från och med maj månad. På grund av dels den export, som trots avspärningen kunnat fortgå till länder, med vilka Sverige ej har clearingavtal, dels de inkomster från utlandet, som den utrikes sjöfarten även efter avspärningen kunnat erhålla, dels vissa finansiella transaktioner med utlandet har landets samlade valutareserv undergått en viss ökning under årets senare del. Under årets sista månader har en begränsad del av denna ökning tagit sig uttryck i en stegring av riksbankens guldbehållning, beroende på att riksbanken med hänsyn till rådande förhållanden ansett sig böra utbyta en del av de inflytande valutorna mot guld.

I nedanstående tabell redovisas riksbankens guldbehållning samt riksbankens och affärsbankernas ställning till utlandet vid slutet av år 1939 och vid varje kvartals slut under år 1940. Till komplettering av denna tabell kan anföras resultatet av inom riksbanken utförda, löpande beräkningar över motvärdet i svenska kronor av nettoinströmningen till, respektive nettoutströmningen från riksbanken och affärsbankerna av valutor. För perioden januari till april 1940 visa dessa beräkningar, att riksbanken tillhandahållit valutor till ett belopp av omkring 375 milj. kr., medan affärsbankerna sam-

tidigt ökat sina valutabehållningar med omkring 56 milj. kr. Utvecklingen under den andra perioden, omfattande återstoden av året, gick i motsatt riktning, i det att valutor till ett belopp av 255 milj. kr. tillfördes riksbanken, samtidigt som affärsbankernas nettotillgodohavanden gentemot utlandet minskades med 133 milj. kr. Sistnämnda förhållande sammanhänger framför allt med att affärsbankerna under årets sista månader genomförde en avsevärd reducering av sina dollarbehållningar, sannolikt på grund av farhågor för dels beslag på svenska tillgångar i Förenta staterna, dels sänkning av dollarkursen i Sverige. Betydelsen av det reglerande inflytande på valutamarknaden, som riksbanken sedan ett flertal år tillbaka tack vare sina stora valutareserver kunnat utöva, har särskilt tydligt framträtt under tiden efter krigsutbrottet. Som av de ovan anförda siffrorna framgår, köpte nämligen affärsbankerna under den första av de båda perioderna, då valutareserven totalt sett försvagades, valutor av riksbanken i en sådan utsträckning, att icke blott affärsbankernas nettoförsäljning till kunderna täcktes, utan även deras nettotillgodohavanden gentemot utlandet ökades. Under den sista perioden däremot, då landets valutaställning förbättrades, övertog riksbanken en väsentlig del av affärsbankernas valutabehållningar, varigenom de med hållandet av en valuta-reserv sammanhängande riskerna i ökad utsträckning överflyttades från affärsbankerna till riksbanken.

Riksbankens och affärsbankernas tillgodohavanden.

(Miljoner kronor; vid månadens slut.)

	Riks- bankens guld- innehav (dags- värde)	Riksbankens ställning till utlandet			Affärsbankers ställning till utlandet		
		tillgångar	skulder	netto	tillgångar	skulder	netto
1939 december	1,293.1	324.5	23.1	+ 301.4	373.1	326.5	+ 46.6
1940 mars . . .	727.4	544.8	39.9	+ 505.0	322.2	235.4	+ 86.7
juni	834.2	453.1	16.5	+ 436.6	289.3	195.2	+ 94.1
september	638.0	763.8	10.9	+ 752.9	225.8	177.5	+ 48.3
december	671.9	783.8	33.9	+ 749.8	192.2	222.7	— 30.5

Läget på den svenska kreditmarknaden har under år 1940 undergått betydande förskjutningar. Under årets första månader fortsatte den åtstramning, som börjat göra sig gällande i samband med det politiska lägets tillspetsning och krigsutbrottet hösten 1939. De främsta orsakerna härtill voro valuta-utflödet, ökade kreditbehov för staten och för näringslivet samt en allmän strävan att, bland annat av beredskapshänsyn och för tesaureringsändamål, öka kassabehållningen. Utvecklingen mot ökad stramhet bröts emellertid under våren, och från och med maj månad har det allmänna ränteläget varit sjunkande. Detta torde framför allt hava berott på den ovan behand-

lade förändringen i landets valutasituation samt på de lagerminskningar och den råvaruknapphet för stora delar av den svenska produktionen, som avbrottet i förbindelserna västerut framkallade. Av betydelse i detta avseende synes även hava varit de extraordinära statliga utgifterna, vilkas verkningar på penningmarknaden sannolikt gjort sig gällande med någon eftersläpning, och byggnadsverksamhetens stagnation.

Riksbankens och affärsbankernas räntesatser hava i viss utsträckning återspeglat kreditmarknadens utveckling. I mitten av december 1939 beslöts sålunda att verkställa en höjning av såväl utlånings- som inlåningsräntorna, varvid höjningen av riksbankens diskonto och affärsbankernas lägsta diskonto från $2\frac{1}{2}$ % till 3 % samt av riksbankens övriga räntesatser med i allmänhet $\frac{1}{2}$ % erhöll verkan från och med den 15 december, medan affärsbankernas övriga räntehöjningar trädde i kraft vid årsskiftet. I mars beslöt fullmäktiges majoritet att höja diskontot vid rediskontering med ytterligare $\frac{1}{2}$ %, varigenom det kom att överensstämma med det officiella diskontot. I det läge, i vilket kreditmarknaden under våren befann sig, väntade marknaden en ny räntehöjning, och upprepade förslag härom framlades i fullmäktige, men först i mitten av maj, sedan affärsbankerna den 7 maj genomfört en höjning av sina in- och utlåningsräntor med $\frac{1}{2}$ %, erhöles majoritet inom fullmäktige för en justering uppåt av riksbankens räntesatser. Diskontot vid såväl direkt diskontering som vid rediskontering höjdes härvid från och med den 17 maj till $3\frac{1}{2}$ % och övriga räntesatser med $\frac{1}{2}$ %. Den 9 augusti började åter vid rediskontering tillämpas ett diskonto, som med $\frac{1}{2}$ % understiger det officiella diskontot. Samtidigt sänktes även vissa andra räntesatser vid utlåning till banker och därmed jämnställda institutioner med $\frac{1}{2}$ —1 %.

I syfte att erhålla möjlighet att vidtaga de omflyttningar av riksbankens guldbehållning, som omständigheterna kunde påkalla, utan att vara bundna av stadgandet i riksbankslagen, att högst femton procent av den metalliska kassan finge befinna sig utom landet, hemställde fullmäktige i januari 1940 hos Kungl. Maj:t om sådan tillfällig ändring av riksbankslagen, att allt riksbanken tillhörigt, såväl inom som utom riket befintligt guld skulle få inräknas i den metalliska kassan. Med stöd av lagen den 22 december 1939 (nr 895) angående rätt för Konungen att meddela särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning och bankrörelse m. m. förordnade Kungl. Maj:t genom kungörelse den 31 januari 1940 (nr 54), att i stället för vad i 11 § första stycket riksbankslagen finnes stadgat skall gälla, att såsom riksbankens metalliska kassa skall räknas allt riksbanken tillhörigt guldmünt och omyntat guld. Vidare lämnade Kungl. Maj:t utan erinran ett uttalande av fullmäktige, enligt vilket guldet vid sedelutgivningsrättens beräkning borde upptagas till dagsvärde. De angivna förändringarna i sättet att beräkna metalliska kassan och sedelutgivningsrätten genomfördes från och med den 31 januari 1940. Samtidigt gjordes de av riksbanken

jämlikt 27 § riksbankslagen utgivna översiktterna mindre detaljerade. Någon ändring av principerna för guldets bokföring i riksbankens räkenskaper företogs däremot icke.

Riksbankens nettovinst uppgick under år 1940 till 23,089,037:13 kronor mot 168,839:32 kronor år 1939. Härvid har den vinst, som under år 1940 uppstått på handeln med guld, icke medräknats. Å andra sidan hava kostnaderna för guldtransporter under året icke belastats vinst- och förlustkontot, utan i stället avförts på vinsten av guldhandeln.

Guldbehållningen har vid bokslutets uppgörande upptagits till ett värde av 2,480 kronor per kilogram. Skillnaden mellan inköps- och bokföringspriserna har vid inköp av guld debiterats ett särskilt guldregleringskonto. Vid försäljning av guld har detta konto krediterats med skillnaden mellan försäljningspriset och bokföringsvärdet.

De utländska valutorna hava upptagits till lägre kurser än de vid årets slut gällande. Vid köp och försäljning av valutor har skillnaden mellan tillämpade kurser och bokföringskurser debiterats, respektive krediterats kursdifferenskontot.

Saldot av kursdifferens- och guldregleringskontona har i balansräkningen den 31 december 1940 upptagits såsom tillgång med sammanlagt 111,211,113:35 kronor. Motsvarande saldo vid slutet av år 1939 utgjorde 334,510,268:95 kronor.

	1939		1940	
	Kronor		Kronor	Kronor
DEBET.				
(Utgifter och förluster)				
Lånerörelsen.				
Räntor på checkräkning	18	99	37	14
Inom linjen förda, såsom osäkra ansedda fordringar	9,834	08	1,652	76
				1,689 90
Avskrivningar å statspapper och obligationer.				
	3,095,400	23		1,184,000 —
Upphörda lånegrenar.				
Räntor på lånebanksobligationer	7,637	33		7,637 33
Förvaltningskostnader.				
<i>Arvoden och avlöningar:</i>				
Fullmäktige och direktionen:				
Arvoden till fullmäktige, suppleanter för fullmäktige samt inspektören för sedeltryckeriet och pappersbruket:				
Arvode till fullmäktiges ordförande	8,500	—	8,217	74
Arvoden till fullmäktiges övriga ledamöter	42,000	—	41,654	40
» » » suppleanter	2,958	49	4,200	33
Arvode till inspektören för pappersbruket	1,500	—	1,500	—
Avlöningar till direktionsledamöterna samt vikarier för deputerade:				
Avlöningar	93,381	51	103,667	98
Ersättningar till vikarier för deputerade	4,523	61	1,832	01
Läkararvode jämte läkemedel m. m.	—	—	36	88
Tjänstemän m. fl.:				
Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:				
Nettolöner	2,592,597	54	2,693,557	82
Kallortstillägg	2,088	53	2,093	86
Läkararvode jämte läkemedel m. m.	4,723	53	14,691	45
Felräkningspenningar	41,928	31	41,970	47
Begravningshjälp	2,118	05	938	20
Avlöning under vikariat å ordinarie tjänst	173,281	45	151,285	85
Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat m. m.	13,207	28	9,343	80
Arvoden till viss icke-ordinarie personal:				
Arvoden till styrelseledamöter vid avd.-kontoren	97,800	—	97,800	—
» » suppleanter för styrelseledamöter	6,662	27	6,511	46
» » ombudsmannen i Malmö ¹⁾	3,847	31	2,438	75
Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:				
Nettolöner	290,825	51	503,475	56
Kallortstillägg	316	15	514	50
Läkarvård jämte läkemedel m. m.	511	71	2,103	05
Begravningshjälp	—	—	—	—
Transport	6,495,661	88	3,687,834	11
			1,193,327	23

¹⁾ 1939 även för Göteborg och Luleå första halvåret.

räkning år 1940.

	1939		1940	
	Kronor		Kronor	Kronor
KREDIT.				
(Inkomster och vinster)				
Lånerörelsen.				
Räntor på diskonterade växlar	979,618	40	4,290,231	09
» » hypoteks- och kommunlån	986,902	50	6,277,794	85
» » avbetalningslån	1,581,750	85	1,888,549	59
» » kredit i checkräkning	256,518	58	3,120,028	17
Avgifter för » » »	7,260	50	20,387	70
Inkasseringsavgifter och provisioner	598	31	891	74
Inbetalningar å inom linjen förda eller avskrivna fordringar	15,106	01	6,297	74
			15,604,180	88
Utrikesrörelsen.				
Av utrikesrörelsen uppkommen vinst	1,867,324	87	4,214,043	65
Remboursprovisioner	112,576	55	1,070,630	50
Utdelning å aktier	203,720	—	181,744	—
			5,466,418	15
Från änkekassorna övertagna värdepapper.⁴⁾				
Räntor	100,573	26	—	—
Vinst vid försäljning av guld ¹⁾	5,778,006	97	—	—
Svenska statspapper och obligationer.				
Räntor	2,432,495	98	—	—
			10,265,983	92
Övriga inkomster.				
Avgifter för i förvar mottagna depositioner:				
öppna	182,515	49	193,899	48
slutna	120	50	518	50
Ersättning för utländska clearingar:				
från clearingnämnden	75,000	—	75,000	—
» clearingkontoret	24,741	69	17,350	23
Provisioner	15,607	76	210,754	17
Inbetalda familjepensionsavgifter	²⁾ 39,414	60	1,006	45
Arvoden för skyddsrumslån	—	—	8,980	—
Ersättning för bestyr med statens bosättningslån	60,970	—	49,515	—
Inkomster av fastigheter:				
vid huvudkontoret	1,600	—	1,648	—
» avdelningskontoren:				
hyror	250,391	82	260,637	45
i övrigt	27,054	46	32,451	09
Diverse inkomster:				
vid huvudkontoret	3,039	01	224	03
» avdelningskontoren	9,304	—	9,791	52
Bidrag från pensionsfonden till tjänstepensioner	³⁾ 48,150	—	—	—
Postgiroräntor	—	—	13,288	99
Provisioner å premieobligationer	—	—	47,744	15
Räntor å kassaförskott	—	—	571	02
			923,380	08
Transport	15,060,362	11	—	—
			32,259,963	03

¹⁾ Se sid. 7. ²⁾ Därav för första halvåret kr. 38,914:59. ³⁾ För första halvåret. ⁴⁾ Ingå 1940 i Svenska statspapper och obligationer.

DEBET.	1939		1940			
	Kronor		Kronor	Kronor		
Transport	6,495,661	88	3,687,834	11	1,193,327	23
Arvoden och särskilda ersättningar till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:						
Arvoden för postbefordran och inkassering m. m. till tjänstemän å utrikesavdelningen m. fl.	6,335	73	6,754	58		
Gratifikationer eller belöningar	2,350	—	3,782	—		
Ersättning för mistade avlöningsförmåner	841	80	2,957	—		
Arvoden till tjänstemän, vilka verkställa särskild undersökning av avdelningskontoren	5,800	—	5,800	—		
Uniformsbeklädnad	21,323	—	14,278	15		
Representationsbidrag till förvaltaren, Tumba . .	—	—	1,200	—		
Rörligt tillägg	1) 98,519	30	408,321	01		
Provisoriskt dyrtidstillägg, provisoriskt lönetillägg, dyrtidstillägg (för 1:a halvåret 1939) . .	265,472	17	—	—		
Provisorisk avlöningsförstärkning (1:a halvåret 1939)	36,768	51	—	—		
Barnstillägg (redovisas 1:a halvåret 1939 som dyrtidstillägg)	13,791	32	24,949	01	4,166,256	18
<i>Pensioner m. m.:</i>						
Pensioner till f. d. befattningshavare	276,438	70	312,723	67		
» » efterlevande till f. d. befattningshavare	1) 106,308	09	228,164	98		
Diverse pensioner och understöd	9,396	80	8,195	—		
Dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare	41,088	—	68,339	—		
» » efterlevande till f. d. befattningshavare	1,572	—	1,785	—		
» å diverse pensioner och understöd	2,109	—	2,624	—	621,831	65
<i>Förvaltningsutgifter:</i>						
Fastighetsutskylder, renhållning av gator och gårdar	78,487	42	86,678	64		
Fastighetsunderhåll	105,079	61	113,485	22		
Kontorshyror i Umeå och Västerås	14,700	—	13,416	67		
Värme och belysning	140,284	25	187,264	25		
Inventarier och deras underhåll	97,138	48	76,417	29		
Skrivmaterialier och övriga förbrukningsartiklar	67,711	63	93,168	52		
Kostnader för blanketter och tidningar m. m. . .	77,607	05	78,388	76		
Annonser och kungörelser	23,938	03	21,893	06		
Post-, assurances-, telegram- och telefonavgifter .	318,199	24	340,029	52		
Lagsöknings- och rättegångskostnader utöver till riksbanken ersatta	3,326	36	2,629	47		
Flyttningskostnader	3,699	06	13,291	07		
Bidrag till utländska studieresor	3,300	—	—	—		
Rese- och tjänstgöringstraktamenten	14,362	85	9,538	55		
Kostnader för soliditetsupplysningar	30,900	81	23,314	56		
Transportkostnader	10,789	14	9,073	09		
Bevakning vid huvudkontoret	29,715	—	34,395	30		
Inspektion av avdelningskontoren	1,519	75	3,401	60		
Inventeringar » »	7,653	80	7,888	20		
Diverse reseersättningar	8,479	92	20,199	91		
Revisionskostnader vid avdelningskontoren . . .	13,732	15	13,989	30		
Lönenämnden för riksdagens verk	5,469	26	1,917	22		
Diverse	125,856	49	217,404	01	1,367,784	21
Transport	8,573,787	80			7,349,199	27

1) För andra halvåret 1939.

räkning (forts.).

<i>KREDIT.</i>	1939		1940	
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
Transport	15,060,362	11		32,259,963
Transport	15,060,362	11		32,259,963

DEBET.	1939		1940	
	Kronor		Kronor	
Transport	8,573,787	80		7,349,199 27
Övriga utgifter:				
Avgifter till tjänstepensionsfonden ¹⁾	33,500	—	—	—
» » familjepensionsfonden ¹⁾	41,000	—	—	—
Göteborgskontorets ombyggnadskonto	—	—	2,500	—
Uppsala- » »	1,300	—	16,247	50
Vänersborgs- » »	25,187	40	23,339	80
Linköpings- » »	9,990	55	—	—
Nytt kassavalv vid huvudkontoret	33,975	12	—	—
Diverse skyddsrum	202,088	02	104,996	34
Valvsutrymmen i berg	239,017	97	126,154	88
Kostnader för probering av guldplantsar	4,554	45	1,404	—
» » guldtransporter m. m. ²⁾	3,920,141	57	—	—
Diverse	—	—	2,441	22
För sedeltryckeriet:				
Förlag för löpande utgifter vid sedeltryckeriet utöver av tryckeriet gottgjorda belopp	495,536	38	663,933	45
Nya maskiner för sedeltryckeriet	94,558	19	53,433	67
Övriga utgifter för tryckeriet i avlöningshänseende, bestridda av huvudkontoret	77,769	05	91,894	14
	1939	1940		
För pappersbruket:				
Förlag för löpande utgifter vid Tumba pappersbruk utöver av bruket gottgjorda belopp	783,161	70	791,146	37
Tumba bruks nyanskaffningar	350,118	15	16,696	47
» » ombyggnadskonto	77,001	24	2,139	18
Övriga utgifter för bruket i avlöningshänseende, bestridda av huvudkontoret	40,462	67	44,536	14
	1939	1940		
Kontroll vid sedelpapperstillverkningen	6,604	25	17,293	75
	14,891,522	79		9,170,925 90
Saldo, vinst	168,839	32		23,089,037 13
Summa	15,060,362	11		32,259,963 03

¹⁾ Första halvåret 1939.²⁾ Se sid. 7.

räkning (forts.).

<i>KREDIT.</i>	1939	1940	
	Kronor	Kronor	Kronor
Transport	15,060,362 11		32,259,963 03
Summa	15,060,362 11		32,259,963 03

	1939		1940	
	Kronor		Kronor	
DEBET.				
(Tillgångar och fordringar)				
Kassa.				
<i>Metallisk kassa:</i>				
Guldmynt enligt 1873 års myntkonvention	45,628,075	—	45,928,280	—
Omyntat guld samt äldre svenskt guldmynt	491,744,190	56	256,502,136	08 ¹⁾
Utländskt guldmynt	52,650,864	05	50,155,543	32
				352,585,959 40
<i>Guld i utlandet, ej inräknat i metalliska kassan</i>	88,491,071	22		—
	678,514,200	83		—
<i>Annan kassatillgång:</i>				
Silvermynt enligt 1873 års myntkonvention ävensom kopparnickelmynt	252,939	25	466,852	70
Äldre svenskt silvermynt	1,113	—	237	—
Brons-, järn- och kopparmynt	10,412	52	8,999	02
Andra bankers postväxlar, checkar m. m.	42,833,583	68	45,919,999	68
Utländska bankers sedlar	128,341	80	138,100	75
	721,740,591	08		46,534,189 15
				399,120,148 55
Svenska statspapper och obligationer.				
Riksgäldskontorets växelkrediter	231,000,000	—	²⁾ 456,000,000	—
Andra svenska statspapper	1,933,575	—	5,568,565	03
Andra svenska obligationer	3,535,150	—	20,950,427	50
Beräknade räntor	158,722	37	—	—
				482,518,992 53
Från änkekassorna övertagna värdepapper³⁾				
	2,201,127	91		—
Lånerörelsen.				
Diskonterade växlar	197,301,487	70	15,820,078	20
Rediskonterade växlar			11,959,646	25
Hypoteks- och kommunlån	140,801,277	—	128,254,997	—
Avbetalningslån	48,063,682	—	46,847,861	—
Kredit i checkräkning	70,736,539	64	100,235,080	19
På indrivning beroende medel	34,146	02	37,766	85
				303,155,429 49
Utrikesrörelsen.				
Utländska statspapper	62,440,097	50	120,522,660	—
Beräknade räntor	404,957	03	—	—
Köpta växlar, betalbara i utlandet	14,200,514	75	3,765,086	38
Fordran i löpande räkning hos utländska banker och bankirer	277,647,503	62	770,140,847	85
				894,428,594 23
Kursdifferenskonto	223,091,753	36		
Guldregleringskonto	111,418,515	59		
	334,510,268	95	—	—
Kursdifferenskonto	—	—	280,230,589	61
Avgår Guldregleringskonto	—	—	169,019,476	26
				111,211,113 35
Hos riksgäldskontoret innestående medel	6,767,843	18	—	—
				6,767,843 18
Diverse räkningar	20,673,284	48	—	—
				33,690,433 42
Summa	2,134,150,768	23		2,230,892,554 75

¹⁾ Här ingår numera allt guld i utlandet.

²⁾ För reservförrådsnämnden och militära inköp i utländsk valuta och mot guld.

³⁾ Ingår 1940 i svenska statspapper och obligationer.

balansräkning.

	1939		1940	
	Kronor		Kronor	Kronor
KREDIT.				
(Skulder)				
Utelöpande sedlar	1,422,175,889	29		1,481,790,867 91
Postväxlaräkning	1,714,763	97		3,982,906 52
Depositionsräkning	162,000	—		11,822,625 39
Kapitalräkning	—	—		10,000,000 —
Uppsägningsräkning	—	—		15,000,000 —
Checkräkning.				
Skuld till statliga myndigheter	266,944,515	13	106,948,066	08
Skuld till bankaktiebolag	152,895,367	61	323,605,238	53
Övriga medel	4,643,502	48	5,173,362	32
				435,726,666 93
Lånerörelsen.				
Inkasseringsavgifter för diskonterade växlar	21,984	03		1,445 74
Utrikesrörelsen.				
Skuld till utländska banker och bankirer	23,084,138	89		33,940,419 20
Upphörda lånegrenar.				
Lånebanksobligationer med 4 ¹ / ₂ % ränta . .	120,666	88	120,666	88
» » 4 » »	55,012	49	55,012	49
» » 3 » »	227	19	227	19
Ej uttagna räntor på förestående obligationer	4,065	20	4,327	70
				180,234 26
Diverse räkningar	134,580,674	13		87,610,390 73
Kapital.				
Grundfond	50,000,000	—	50,000,000	—
Avbetalningslånefond	50,000,000	—	50,000,000	—
Reservfond	20,000,000	—	20,000,000	—
Tjänstepensionsfond	2,863,441	32	2,863,441	32
Familjepensionsfond	3,904,401	86	3,904,401	86
Balanserade vinstmedel:				
från föregående år	811,278	44	980,117	76
vinst för året	168,839	32	23,089,037	13
				150,836,998 07
Summa	2,134,150,768	23		2,230,892,554 75

¹⁾ Denna siffra har erhållits genom att från den totala skulden till statliga myndigheter, 380,484,981: 04 kronor, draga det belopp, som enligt överenskommelse med riksgäldskontoret ställts till dess förfogande såsom kassa förstärkning, 273,536,914: 96 kronor.

**Vissa inom linjen förda tillgångar och skulder vid 1939 och
1940 års slut.**

	1939		1940	
	Kronor		Kronor	
<i>Tillgångar.</i>				
Riksbankens mynt- och medaljsamling	33,226	22	33,226	22
Taxeringsvärdet av riksbankens fastigheter vid årens slut enligt nedanstående specifikation	14,980,300	—	14,965,400	—
Aktier i Internationella Banken*)	1,800,000	—	1,800,000	—
Summa	16,813,526	22	16,798,626	22
*) <i>Ann.</i> : Riksbankens innehav av aktier i Internationella Banken utgör nominellt Schw. Fracs. 10,000,000:— (4,000 aktier à 2,500:— Schw. Fracs.) varav inbetalts 25 procent, bokförda inom linjen med angivet belopp.				
Fastigheten i:				
Stockholm: bankhuset	4,250,000	—	4,250,000	—
sedeltryckeriet	1,200,000	—	1,200,000	—
Göteborg	800,000	—	800,000	—
Malmö	425,000	—	425,000	—
Falun	200,000	—	200,000	—
Gävle	280,000	—	280,000	—
Halmstad	380,000	—	380,000	—
Härnösand	175,000	—	175,000	—
Jönköping	150,000	—	150,000	—
Kalmar	380,000	—	380,000	—
Karlskrona	550,000	—	550,000	—
Karlstad	160,000	—	160,000	—
Kristianstad	230,000	—	230,000	—
Linköping	240,000	—	240,000	—
Luleå	325,000	—	325,000	—
Mariestad	130,000	—	130,000	—
Norrköping	328,200	—	313,300	—
Nyköping	428,600	—	428,600	—
Sundsvall	250,000	—	250,000	—
Uppsala	535,000	—	535,000	—
Visby	175,000	—	175,000	—
Vänernsberg	250,000	—	250,000	—
Växjö	315,000	—	315,000	—
Örebro	275,000	—	275,000	—
Östersund	115,000	—	115,000	—
Tumba	2,433,500	—	2,433,500	—
Summa	14,980,300	—	14,965,400	—
<i>Skulder.</i>				
Utelöpande postväxlar	12,278	39	12,278	39
» transportsedlar å 3 och 2 rdr specie på ofärgat papper	338,534	90	338,524	40
» banksedlar å riksdaler och skillingar	1,315,328	04	1,315,328	04
Lånebanksobligationer med 4 % ränta på ränta	548	08	548	08
» » 4½ % »	5,527	07	5,527	07
» » 3 % »	588	64	588	64
Förbindelser med 4 % ränta för under åren 1802 och 1803 inlämnat silver (s. k. silversedlar)	924	61	924	61
Realisationsobligationer med 4 % ränta till förfallodagen, utgivna för riksgäldssedlarnas inlösen 1803—1807	417	58	417	58
Summa	1,674,147	31	1,674,136	81

Beträffande *avbetalningslånen* redovisas i nedanstående översikt de belopp, som de olika kontoren den 31 december 1940 hade fått sig tilldelade, samt antal och belopp av vid samma tidpunkt utestående lån.

	Tilldelat belopp Kronor	Utestående lån		
		Antal	Belopp Kronor	
Huvudkontoret	12,695,000	11,227	12,007,841	82
Avdelningskontoret i: Göteborg	3,800,000	3,781	3,465,614	—
Malmö	3,250,000	2,736	3,137,277	—
Falun	1,260,000	853	1,147,565	—
Gävle	1,850,000	1,652	1,718,430	—
Halmstad	1,050,000	526	1,019,527	—
Härnösand	1,050,000	760	999,962	—
Jönköping	2,500,000	1,909	2,398,526	—
Kalmar	875,000	578	773,404	—
Karlskrona	1,100,000	891	1,003,707	—
Karlstad	730,000	498	699,134	—
Kristianstad	575,000	398	563,624	—
Linköping	1,350,000	790	1,246,066	—
Luleå	2,150,000	2,592	1,943,443	—
Mariestad	700,000	321	659,039	—
Norrköping	1,600,000	1,423	1,492,074	—
Nyköping	910,000	519	895,508	—
Sundsvall	1,075,000	1,120	1,047,458	—
Umeå	2,175,000	1,828	1,980,747	—
Uppsala	3,570,000	2,682	3,386,657	—
Visby	1,150,000	719	1,056,366	—
Vänersborg	775,000	451	719,677	—
Västerås	1,000,000	736	963,360	—
Växjö	500,000	292	457,061	—
Örebro	1,150,000	929	1,054,804	—
Östersund	1,160,000	855	1,048,595	—
Summa	50,000,000	41,066	46,885,466	82

Den 31 december 1940 utestående belopp fördelade sig på följande sätt:

A-lån	Kr. 31,669,960: 60
B-lån	» 13,892,615: 77
C-lån	» 1,322,890: 45
	<u>Kr. 46,885,466: 82</u>

Under riksbankens förvaltning men utan att ingå i dess balansräkning äro ställda spannmålskreditfonden och bosättningslånefonden.

Från *spannmålskreditfonden* voro den 31 december 1940 två krediter beviljade, nämligen en vid huvudkontoret på 250,000 kronor, varav utestod ett belopp av 15,544:55 kronor, och en vid avdelningskontoret i Kristianstad på 200,000 kronor, varav utestod ett belopp av 151,055:56 kronor.

Bosättningslånefondens fördelning på de olika kontoren samt antal och belopp av utestående lån den 31 december 1940 framgå av följande sammanställning.

	Tilldelat belopp Kronor	Utestående lån		
		Antal	Belopp Kronor	
Huvudkontoret	3,490,000	5,180	3,150,583	87
Avdelningskontoret i: Göteborg	1,700,000	2,734	1,679,343	88
Malmö	1,750,000	2,593	1,636,424	19
Falun	450,000	697	417,091	—
Gävle	725,000	1,089	667,583	67
Halmstad	340,000	484	322,688	—
Härnösand	250,000	496	239,642	71
Jönköping	700,000	993	662,712	—
Kalmar	225,000	408	202,318	88
Karlskrona	200,000	337	168,637	25
Karlstad	650,000	980	614,171	—
Kristianstad	325,000	551	282,383	—
Linköping	300,000	672	290,199	—
Luleå	325,000	566	289,395	—
Mariestad	325,000	513	323,957	16
Norrköping	350,000	560	317,335	—
Nyköping	375,000	632	371,795	—
Sundsvall	275,000	432	228,798	—
Umeå	225,000	351	178,871	—
Uppsala	250,000	382	233,421	—
Visby	120,000	152	96,636	—
Vänersborg	275,000	513	251,251	—
Västerås	425,000	694	410,565	—
Växjö	225,000	324	193,034	—
Örebro	525,000	721	452,614	12
Östersund	200,000	377	179,768	—
Summa	15,000,000	23,431	13,861,218	73

Riksbankens styrelse och vissa förvaltningsåtgärder.

§ 1.

Vid det val av fullmäktige i riksbanken, som ägt rum under år 1940, har för valperioden 1940—1943 undertecknad Gränebo fått sitt uppdrag förnyat. Till fullmäktig efter grosshandlaren Sten Stendahl har för nämnda valperiod utsetts undertecknad Anderson.

Till suppleanter för tiden från valet till dess nytt val innevarande år försiggått hava utsetts bankrådet Harald Magnusson samt ledamöterna av riksdagens första kammare Fritjof Ekman och Elof Andersson i Fältenborg.

Fullmäktige hava därefter inom sig utsett:

till vice ordförande samt förste deputerad och riksbankschef undertecknad Rooth,

till andre deputerade undertecknade Amné och Björnsson för respektive huvudkontoret och avdelningskontoren,

till inspektör för sedeltryckeriet undertecknad Björnsson och

till inspektör för pappersbruket undertecknad Jonsson.

Därjämte hava fullmäktige till vice riksbankschef omvalt bankdirektören Ferdinand Wallberg.

Den av Konungen förordnade suppleanten, generaldirektören Anders Örne har tjänstgjort såsom fullmäktig 60 dagar. Förste suppleanten Harald Magnusson har tjänstgjort såsom fullmäktig och andre deputerad 142 dagar. Andre suppleanten Fritjof Ekman har tjänstgjort såsom fullmäktig 15 dagar. Tredje suppleanten Elof Andersson i Fältenborg, som den 10 oktober 1940 avlidit, hade tjänstgjort såsom fullmäktig 2 dagar.

Till följd av den starka ökningen i riksbankens arbetsuppgifter hava fullmäktige förordnat Harald Magnusson att från och med den 1 juli 1940 tillsvidare till dess nytt val av suppleanter för fullmäktige försiggått handlägga göromål, som ankomma på ledamot av direktionen.

Efter framställning av fullmäktige hava delegerade för riksdagens verk beslutat, att till Magnusson skall under ifrågavarande förordnande utgå lön enligt lönegraden RC 4.

§ 2.

Till delegerade för riksdagens verk för år 1941 hava fullmäktige för sin del utsett undertecknade Amné och Björnsson.

Fullmäktige hava gemensamt med fullmäktige i riksgäldskontoret utsett fil. dr K. Hildebrand och f. d. bankokommissarien A. Bertil att under år 1941 å riksbankens och riksgäldskontorets vägnar deltaga, herr Hildebrand såsom ledamot i direktionen för Göta kanalverk och herr Bertil såsom ombud vid revisionen av samma verk.

§ 3.

Inom styrelserna för avdelningskontoren hava följande förändringar ägt rum:

Kontoret i *Halmstad*: Till styrelseledamot efter överlantmätaren Olof Nilsson, vilken avlidit, har utsetts suppleanten, byggmästaren Per Zepht samt till suppleant handlanden Einar Sävström.

Kontoret i *Härnösand*: Suppleanten länsassessorn Sven Arne Swedberg, vilken avflyttat från orten, har entledigats.

Kontoret i *Jönköping*: Till styrelseledamot efter lantbrukaren Elof Andersson, vilken uppnått 70 års ålder, har utsetts suppleanten, landskamreraren Richard Lundberg.

Till suppleanter efter Lundberg och disponenten Charles Hamrin, vilken avlagt sig uppdraget, hava utsetts redaktören Erik Schillner och direktören Anders Graab.

Kontoret i *Luleå*: Till styrelseledamot efter vice konsuln Harald Björnlund, vilken avlidit, har utsetts suppleanten, landssekreteraren Ragnar Sundberg.

Till suppleanter hava utsetts fattigvårdskonsulenten Carl Lindbäck och direktören Oskar Nylander.

Kontoret i *Umeå*: Till suppleant efter landssekreteraren Elis Almgren, vilken avflyttat från orten, har utsetts landskamreraren David Wilén.

Fortsatta förordnanden under år 1941 för direktörerna Ernst Falk, *Göteborg*, Albert Löwenberg, *Karlskrona*, Carl Dahl, *Norrköping*, Gösta Roth, *Uppsala* och Carl Fries, *Vänersborg*, vilka uppnått eller under året komma att uppnå 65 års ålder, hava begränsats till september månads utgång.

§ 4.

Riksbankens officiella diskonto och räntesatser under året framgå av följande uppställning:

	På högst tre månader:		På längre tid än tre, högst sex månader:		På högst en månads uppsägning:	
	^{15/12} 1939— ^{16/5} 1940	fr. o. m. ^{17/5} 1940	^{15/12} 1939— ^{16/5} 1940	fr. o. m. ^{17/5} 1940	^{15/12} 1939— ^{16/5} 1940	fr. o. m. ^{17/5} 1940
För växlar	3 %	3 ¹ / ₂ %	3 ¹ / ₂ %	4 %	—	—
För lån:						
mot säkerhet av:						
obligationer, utfärdade av svenska staten, allmänna hypoteksbanken och Konungariket Sveriges stads- hypotekskassa	3 %	3 ¹ / ₂ %	3 ¹ / ₂ %	4 %	3 %	3 ¹ / ₂ %
obligationer, utfärdade av svenska bostadskreditkassan, svenska skeppshypotekskassan, kommuner, landsting, inteckningsbolag och Göteborgs hypotekskassa	3 ¹ / ₂ %	4 %	4 %	4 ¹ / ₂ %	3 ¹ / ₂ %	4 %
aktier	4 ¹ / ₂ %	5 %	5 %	5 ¹ / ₂ %	—	—
mot annan säkerhet	4 %	4 ¹ / ₂ %	4 ¹ / ₂ %	5 %	—	—

Den 18 mars 1940 beslöto fullmäktige att från och med påföljande dag avskaffa den sedan den 1 juni 1933 tillämpade nedsättningen å $1\frac{1}{2}$ % i gällande diskonto vid rediskontering åt affärsbanker och centralkassor för jordbrukskredit av växlar med högst 90 dagars återstående löptid.

Den 8 augusti 1940 beslöto fullmäktige att från och med nästföljande dag återinföra sagda nedsättning i diskontot (s. k. returdiskonto) å $1\frac{1}{2}$ %.

Fullmäktige beslöto samtidigt att från och med 9 augusti 1940 sänka räntan för lån, som beviljas affärsbanker, sparbanks, Svenska Jordbrukskreditkassan och centralkassor för jordbrukskredit mot säkerhet av kommunala och därmed likställda obligationer, industriobligationer eller inteckningar till $3\frac{1}{2}$ %. Vid rebelåning av inteckning skall dock sistnämnda räntesats tillämpas endast i den mån inteckningen ligger inom 60 % av taxeringsvärdet och belåningen icke överstiger tre femtedelar av den inom 60 % liggande delen av inteckningen.

§ 5.

För finansiering av reservförrådsnämndens verksamhet hade före 1940 års utgång mot förbindelse att vid anfordran tillhandahålla skattkammарväxlar till riksgäldskontorets förfogande ställts sammanlagt 256 miljoner kronor.

För likvid i utländska valutor eller guld av inköp i utlandet för andra statliga myndigheter än reservförrådsnämnden har till riksgäldskontorets förfogande ställts ytterligare sammanlagt 225 millioner kronor. Härav hade vid årsskiftet 200 millioner kronor tagits i anspråk.

§ 6.

Från avbetalningslånefonden, vilken uppgår till 50 miljoner kronor, utgjorde utlåningen per den 31 december 1940 sammanlagt 46.885.466 kronor 82 öre.

Räntan å lån från fonden, som intill den 17 maj 1940 utgjort 4 %, är från och med sistnämnda dag fastställd till $4\frac{1}{2}$ %.

För låntagare, som till följd av anbefalld förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering fått svårighet att kunna i vederbörlig ordning erlægga ränta och amortering, hava medgivits ökade möjligheter till anstånd. Detsamma gäller även andra låntagare, vilkas möjlighet att utöva sin rörelse eller sitt yrke i väsentlig grad försvårats och vilka därigenom blivit ur stånd att fullgöra sin betalningsskyldighet.

Rörande fondens verksamhet hänvisas i övrigt till de å sid. 17 intagna uppgifterna.

§ 7.

Från statens bosättningslånefond, till vilken riksdagen hittills såsom kapital anvisat sammanlagt 17 miljoner kronor, utgjorde vid utgången av december 1940 utlåningen 13,861,218 kronor 73 öre.

Rörande lånens antal och fördelning torde få hänvisas till sammanställningen å sid. 18.

Räntan å lån från fonden har av Kungl. Maj:t för nu löpande budgetår fastställts till 4 $\frac{1}{2}$ %.

§ 8.

Från spannmålskreditfonden, vilken fond enligt beslut av 1940 års urtima riksdag höjts med 2 miljoner och sålunda för närvarande utgör 2,500,000 kronor, utgjorde utlåningen vid årsskiftet 166,600 kronor 11 öre.

Räntan, som från och med den 21 september 1939 utgjorde 3 $\frac{1}{2}$ %, höjdes enligt beslut av fullmäktige den 16 maj 1940 till 4 %, vilken sistnämnda räntesats för närvarande tillämpas.

§ 9.

Enligt beslut av 1940 års lagtima riksdag utlämnas lån av statsmedel för anordnande av skyddsrum. Ifrågavarande lånerörelse omhänderhaves av riksbanken.

Utlåningen vid riksbankens samtliga kontor per den 31 december 1940 utgjorde 1,772,584 kronor. Beviljade, men ännu ej utbetalade lån uppgick vid nämnda tidpunkt till 390,490 kronor.

Räntan har av Kungl. Maj:t fastställts till 5 %.

§ 10.

Riksbanken har fungerat såsom clearingnämndens bankförbindelse för clearingarna med Tyskland och Italien ävensom för de under året nyttkomna clearingarna med Belgien, Danmark, Nederländerna, Norge och Sovjetunionen.

Riksbanken har vidare fungerat såsom clearingnämndens bankförbindelse för betalningsspärren gentemot Frankrike och Spanien samt såsom clearingkontorets bankförbindelse beträffande clearingen med Turkiet och betalningsöverenskommelsen med Bulgarien.

§ 11.

Efter framställning av fullmäktige har Kungl. Maj:t genom kungörelse den 31 januari 1940 (S. F. S. nr 54) förordnat, att i stället för vad i 11 § första stycket lagen den 30 juni 1934 för Sveriges Riksbank finnes stadgat skall gälla, att såsom riksbankens metalliska kassa skall räknas allt riksbanken tillhörigt guldmynt och omyntat guld.

Vidare har Kungl. Maj:t i brev till fullmäktige samma dag förklarat sig icke hava något att erinra mot att riksbanken vid sedelutgivningsrättens beräknande upptager guldet till dagsvärde.

§ 12.

Efter förhandlingar med civilförvaltningens personalförbund hava fullmäktige fastställt nya anställnings- och avlöningsbestämmelser för riksbankens städningpersonal. Bestämmelserna överensstämna i huvudsak med det förslag till kollektivavtal, som Kungl. Maj:t i cirkulär den 9 december 1938 (S. F. S. nr 760/1938) anbefallt statliga myndigheter och institutioner att tillämpa, då kollektivavtal träffas om städningsarbete.

De nya bestämmelserna hava sedermera trätt i tillämpning vid huvudkontoret, vissa avdelningskontor samt sedeltryckeriet.

§ 13.

Efter framställning från civilförvaltningens personalförbund hava fullmäktige beslutat att tillerkänna arbetarna vid Tumba bruk rörligt tillägg å deras kontanta avlöningsförmåner och, i förekommande fall, å utgående hyresersättning enligt samma grunder, som redan tidigare gällde beträffande arbetarna vid sedeltryckeriet.

Vidare hava fullmäktige beslutat, att arbetarna vid såväl Tumba bruk som sedeltryckeriet skola erhålla kristillägg å lönen efter samma grunder, som enligt beslut av 1940 års urtima riksdag skola tillämpas beträffande befattningshavare vid riksdagens verk.

§ 14.

Fullmäktige hava tillerkänt de arbetare vid sedeltryckeriet, vilka icke varit berättigade till s. k. »skattekompensation», ersättning för vad de fått vidkännas i familjepensionsavdrag före ikraftträdandet den 1 augusti 1939 av nu gällande avlöningsbestämmelser för tryckeriets arbetare. Kostnaderna härför hava utgjort 4,316 kronor 50 öre.

§ 15.

Den nya pappersmaskinen vid Tumba bruk är numera i regelbunden drift för tillverkning av papper till sedlar å 5 och 10 kronor ävensom till visst annat värdetryck.

Sedlar å 10,000 kronor hava numera utsläppts i rörelsen.

Vid tryckning av 5-kronesedlar av nuvarande typ användas de nya rotationspressarna för anbringande av koppartrycket.

Förslag till ny 10-kronesedel har av fullmäktige godkänts och sedlar av denna typ hålla för närvarande på att tryckas. Förslag till nya 5- och 10-kronesedlar äro under utarbetande.

Förslag till 5- och 10-kronesedlar, avsedda att i fall av behov ersätta de ordinarie sedlarna under krig, hava fastställts, och plåtar för dylik sedeltillverkning hava färdigställts.

Förordnandet för doktor Imre Strasser att såsom sakkunnig biträda å sedeltryckeriet har förlängts till och med utgången av juni månad 1941.

§ 16.

Fullmäktige hava beslutat, att hyrestilllägg motsvarande ökade bränslekostnader skola erläggas av tjänstemän, till vilka äro upplåtna tjänstebostäder ävensom av övriga hyresgäster inom riksbankens fastigheter.

§ 17.

Av bankostatens enskilda änke- och pupillkassa antaget reglemente har av fullmäktige fastställts.

§ 18.

Arbetet med iordningställande av de valvsutrymmen, vartill medel beviljades av 1939 års lagtima riksdag (förslagsvis 200,000 kronor; se BU:s utlåtande nr 48), har under senare delen av året av vissa skäl nedlagts och det slutliga iordningställandet uppskjutits. Utrymmena hava i befintligt skick tillsvidare uthyrts till annan statlig myndighet. Hittills uppkomna kostnader uppgå till cirka 193,000 kronor.

Behov av ytterligare valvsutrymmen förelåg emellertid alltjämt, och lämpligt tillfälle bereddes riksbanken mot slutet av förra året att anskaffa utrymmen i samband med anordnande av likartade lokaler för annan statlig institution. Ett omedelbart avgörande borde träffas härom. Ett uppskov skulle nämligen föranleda avbrott i pågående inredningsarbeten och därjämte vålla ökade kostnader.

Då det syntes för riksbanken förmånligt, att valvsutrymmena komme till utförande på sätt sålunda angivits och det dessutom vore av vikt, att dessa snarast bleve disponibla, hava fullmäktige utan att avvakta riksdagens beslut i frågan träffat avgörande om anordnande av dessa valvsutrymmen. På framställning av riksgäldsfullmäktige har utrymme beräknats även för riksgäldskontoret.

Arbetena utföras i byggnadsstyrelsens regi. Kostnaderna hava preliminärt beräknats komma att uppgå till 204,000 kronor, däri ej inräknat viss inredning, som dock till största delen redan anskaffats. Kostnaderna för den redan anskaffade inredningen inkluderas i förenämnda belopp 193,000 kronor.

§ 19.

Sedan 1939 års lagtima riksdag anvisat sammanlagt 240,000 kronor för anordnande av skyddsrum m. m. inom riksbankens fastigheter (se BU:s utlåtande nr 3), hava skyddsrum numera färdigställt inom riksbankens samtliga fastigheter.

Inom de riksbanken tillhöriga fastigheter, som inrymma lokaler jämväl för post- och telegrafverken, har vid skyddsrummens anordnande beräknats utrymme jämväl för personalen vid ifrågavarande verk.

Vid riksbankens kontor i Umeå och Västerås, varest riksbanken disponerar lokaler inom telegrafverkets fastigheter, hava skyddsrum anordnats genom telegrafverkets försorg.

Riksbankens totala kostnad för skyddsrummen kan icke exakt angivas, förrän slutlig uppgörelse med post- och telegrafverken träffats om kostnadernas fördelning.

§ 20.

I den av en f. d. arbetare vid Tumba bruk anhängiggjorda rättegången mot riksbanken angående utbekommande av viss övertidsersättning har Svea Hovrätt fastställt Stockholms Rådhusrätts dom, varigenom kravet ogillades.

Målet är numera beroende på Högsta domstolens prövning.

§ 21.

Arbetet inom riksbanken har under det senaste året undergått en väsentlig ökning. Härtill har bidragit dels det stegrade sedelomloppet och den utvidgade kreditgivningen till banker och andra kreditinstitutioner och dels den starka utvidgningen av de arbetsuppgifter, som åvila riksbanken i egenkap av valutavårdande myndighet. Vidare har riksbankens arbete i samband med betalningarna till utlandet ökats högst avsevärt. Därjämte må nämnas, att riksbanken medverkat under förberedelserna till de underhandlingar om handels- och betalningsavtal, som förts med olika länder, samt att representanter för riksbanken i viss utsträckning ha deltagit i dessa underhandlingar.

Riksbankens personal har i anledning härav ökats.

Personalens storlek vid utgången av åren 1938, 1939 och 1940 framgår av följande uppställning:

	Tjänstemän			Vaktpersonal		
	Huvudkontoret	Avd.kontoren	Summa	Huvudkontoret	Avd.kontoren	Summa
<i>den 31/12 1938:</i>						
Ordinarie	157	161	318	31	30	61
Extra-ordinarie	29	13	42	14	1	15
Extra	21	8	29	3	—	3
Tillfälligt anställda	4	11	15	3	—	3
Summa	211	193	404	51	31	82
<i>den 31/12 1939:</i>						
Ordinarie	156	159	315	37	30	67
Extra-ordinarie	36	11	47	10	1	11
Extra	11	18	29	1	—	1
Tillfälligt anställda	12	23	35	12	4	16
Summa	215	211	426	60	35	95
<i>den 31/12 1940:</i>						
Ordinarie	150	162	312	36	29	65
Extra-ordinarie	41	13	54	9	1	10
Extra	17	14	31	5	1	6
Tillfälligt anställda	22	37	59	13	5	18
Summa	230	226	456	63	36	99

Vid jämförelse beträffande personalens storlek är emellertid att märka, att till följd av förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering vid 1939 års utgång 8 tjänstemän vid huvudkontoret och 16 tjänstemän vid avdelningskontoren samt vid 1940 års utgång 14 tjänstemän vid huvudkontoret och 18 tjänstemän vid avdelningskontoren voro inkallade till militärtjänstgöring. I dessa siffror ingår även vaktpersonal. Av vaktpersonalen tjänstgjorde vid 1940 års utgång 4 personer å platser, där vid 1938 års slut motsvarande bevakning icke förekom.

§ 22.

Utredningen angående huvudkontorets omorganisation, vilken såsom anmälts i fullmäktiges berättelse till bankoutskottet föregående år då icke kunnat slutföras, har under första delen av år 1940 måst vila till följd av andra trängande arbetsuppgifter men har numera återupptagits. Under vice riksbankschefen Wallbergs ledning fullföljes nu arbetet härmed av för ändamålet särskilt anlitade sakkunniga.

§ 23.

Arrendatorsbostaden vid riksbankens egendom Lill-Tumba har mot en mindre höjning av arrendet underkastats viss reparation och modernisering.

Kostnaderna härför hava uppgått till 16,715 kronor.

§ 24.

Föreskrivna inventeringar och undersökningar av huvudkontorets kassor och förvaringsrum hava under året ägt rum.

Därjämte hava inventeringar företagits av behållningarna i huvudkontorets samtliga förvaringsvalv och kassor ävensom av sedelkontorets sedelpapper.

Inspektioner av avdelningskontoren hava verkställt:

av undertecknad *Rooth* vid kontoren i Malmö och Uppsala,

av undertecknad *Annér* vid kontoren i Luleå, Nyköping, Sundsvall, Umeå, Visby och Västerås,

av undertecknad *Björnsson* vid kontoren i Gävle, Halmstad, Härnösand, Jönköping, Linköping, Växjö och Östersund,

av vice riksbankschefen *Wallberg* vid kontoren i Falun, Kristianstad, Mariestad och Vänersborg,

och av förste suppleanten *Magnusson* vid kontoren i Göteborg, Kalmar, Karlskrona, Karlstad, Norrköping och Örebro.

Vid inspektionen av kontoret i Östersund deltog även undertecknad *Jonsson*.

Särskilda undersökningar genom därtill utsedda tjänstemän hava företagits vid samtliga kontor.

Föreskrivna inventeringar av Tumba bruks kassa hava under året ägt rum.

§ 25.

För riktigheten av de å sid. 8—16 lämnade sifferuppgifterna ansvara förståndaren för räkenskapsavdelningen K. G. Simonsson och tjänstemannen R. Eckerström, vilka i riksbankens bokslut undertecknat, respektive kontraherat ifrågavarande räkningar.

§ 26.

Fullmäktige överlämna härjämte i behörig tid inkomna berättelser från styrelserna för bankens samtliga avdelningskontor, ävensom de berättelser för år 1939, vilka avgivits av revisorerna för dessa kontor.

Stockholm den 16 januari 1941.

ADOLF AF JOCHNICK.

IVAR ROOTH.

A. AMNÉR.

EDV. BJÖRNSSON.

C. P. V. GRÄNEBO.

CONRAD JONSSON.

IVAR ANDERSON.

—
/ Jacob Hagströmer.